

---

3) при відсутності соціальних або медичних показань, коли термін вагітності складає від 12 до 22 тижнів;

4) при терміні понад 22 тижні.

Усі ці дії є не менш, а навіть більш соціально небезпечними, аніж передбачені у частині 1 статті 134 Кримінального кодексу України щодо проведення абортів особою, яка не має спеціальної медичної освіти.

Загалом рівень притягнення до кримінальної відповідальності за незаконне проведення абортів є дуже низьким. Потрібно, також звернути увагу, що розкриття злочинів, передбачених ст. 134 КК України та їх розслідування супроводжується рядом перешкод. По-перше, важко добути, зібрати ґрунтовну переконливу доказову базу; по-друге, не допомагає повному, всебічному, об'єктивному досудовому слідству з перспективою направлення справи до суду відсутність напрацьованих методик розслідування цієї категорії злочинів; по-третє, відсутність спеціалізації при розслідуванні цих справ і відповідно відсутність первинних знань, передусім професійних та медичних навичок у слідчих для розслідування кримінальних справ.

Науковий керівник – Беньківський В.О., асистент кафедри кримінального права та кримінології юридичного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка

ОСНОВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗЛОЧИННОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ

*Теплякова Анастасія Сергіївна,
студентка 2-го курсу економіко-правового факультету
Донецького національного університету*

Останнім часом у суспільстві відбулися і тривають глибокі зміни, які тим чи іншим чином впливають на криміногенну обстановку. Особливо це стосується причин та умов злочинності неповнолітніх. Злочинність неповнолітніх – це багатогранний, важко досліджуваний феномен, який в останній час потребує величезної уваги дослідників. Соціальна дезорганізація, що характерна для нашого суспільства, в цілому зачіпає підлітків сильніше, ніж дорослих. Саме цим пояснюються несприятливі характеристики та тенденції підліткової злочинності.

Злочинність неповнолітніх в останні роки проявляє деяке зменшення, але продовжує залишатись виключно небезпечним явищем. Наявність причин та умов, що сприяють злочинності неповнолітніх, не означає однак, що їх не можна уникнути. Вказані причини та умови злочинів у деякій мірі піддаються регулюванню, нейтралізації та знищенню.

Виявлення причин та умов злочинності неповнолітніх має велике значення для сучасного українського суспільства особливо у період загострення і без того складної соціально-політичної та економічної ситуації, внаслідок якої страждають в першу чергу ті, чиє життя тільки починається, – діти. Низка деструктивних соціальних процесів позначилася на процесі соціалізації неповнолітніх, на формуванні їх особистості, на рості злочинності серед цієї вікової категорії.

Так, близько 11% серед осіб, які беруть участь у скоєнні злочинів, – неповнолітні. Поширення злочинності серед них випереджає її загальне зростання, а кількість підлітків, що вчинили злочин вдруге, за останні роки збільшилась більш як на 19%. Майже кожен другий злочин скоюється підлітками у групі; частіше з особливою жорстокістю і цинізмом.

Соціально-економічні та соціально-психологічні протиріччя переходу до ринкових відносин призвели до глибинних переорієнтацій молоді з колективних духовних цінностей на корисливо індивідуальні. В окремих випадках ці явища зумовлюють відчуження неповнолітніх від офіційних інститутів соціалізації, таких як сім'я, школа та інші.

Останнім часом у соціології та кримінології поширився термін «саморуйнівна поведінка»: це такий спосіб буття, коли молода людина не зацікавлена у своєму майбутньому, не замислюється над проблемою позитивної самореалізації власного потенціалу, а іде на конфлікт із суспільством. [1, 156-157]

Така ситуація, безумовно, впливає на традиційні причини та умови, що зумовлюють злочинність неповнолітніх.

Причини та умови злочинності неповнолітніх поділяють на дві групи, що охоплюють протиріччя соціального та економічного стану суспільства.

У кримінологічній літературі за останні роки утвердилась думка, що головною причиною злочинності неповнолітніх та її стрімкого зростання є погіршення економічної ситуації та підвищення напруженості в суспільстві, що виявляється у відсутності можливості законним способом задовольняти свої потреби, скороченні робочих місць, що призводить до бездіяльності підлітків, у тому числі тих, які відбули покарання у виховних закладах. [2, 359]

Причини та умови злочинності підлітків слід шукати і у відносинах людини з навколишнім середовищем, як соціальної істоти. Загалом можна зробити висновок, що соціальні відносини, в яких особа відчуває себе не нарівні з іншими, завжди мають своїм наслідком протестуючу поведінку, а як крайній її вираз – злочинну. [3, 37]

До цієї групи найчастіше відносять такі причини та умови:

- негативний вплив сім'ї (зловживання батьків алкоголем, грубощі, жорстокість);

- низький рівень якості роботи навчально-виховних закладів, що виявляється у формі відмови від індивідуального підходу до малолітніх і неповнолітніх;

- проникнення в підліткову та молодіжну субкультури через засоби масової інформації як приклади наслідування культу насильства, грубості, жорстокості, наркотиків, проституції тощо;

- відсутність у достатній кількості мережі молодіжних клубів і секцій дозвілля, що обмежує позитивну зайнятість неповнолітніх;

- негативний вплив оточення, який виявляється у відокремленні групи для спільного проведення часу, наслідуванні лідерам, а також поширення феномену натовпу;

- недоліки в діяльності органів, на яких покладено обов'язок боротьби зі злочинністю неповнолітніх. [4, 213]

Отже, причини та умови злочинності неповнолітніх насамперед породжуються економічними відносинами, прорахунками і недоліками економічного планування. Це здебільшого пояснюється тим, що вони є об'єктивними (зовнішніми), що безпосередньо не залежать від свідомості й волі населення, діють в межах усєї держави, підтримують напругу в усьому суспільстві, тобто мають глобальний характер. Проте не менш важливими є причини та умови, що складають систему негативних соціально-психологічних явищ. Вони є більш вузькими, бо пов'язані із суперечностями не тільки усього суспільства і держави, але й окремих індивідів з найголовнішими інститутами соціалізації.

Література:

1. Амбросімова Ю. А. Кримінально-психологічні особливості злочинності неповнолітніх на загальному та регіональному рівнях / Ю.А. Амбросімова // Часопис Київського університету права. – 2007. – №1. – С.156-162.
2. Криминологія: Учебник для вузів / Под ред. проф. В.Д. Малкова. – М.: ЗАО «Юстицинформ», 2006. – 528 с.
3. Кудрявцев В.Н. Криминологія: Учебник / В.Н. Кудрявцев, В.Е.Эминов. – М.: Юристъ, 1997. – 512 с.
4. Іванов Ю.Ф. Криминологія: Навчальний посібник / Ю. Ф. Іванов, О.М.Джу́жа. – К.: Вид. ПАЛИВОДА А. В., 2006. – 264 с.

Науковий керівник - Т.В. Міхайліна, старший викладач кафедри Державно-правових дисциплін.

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАСАД ЗМАГАЛЬНОСТІ ПІД ЧАС СУДОВОГО СЛІДСТВА В СУДІ ПРИСЯЖНИХ

*Ткач Ольга Григоріївна,
аспірант Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренко, адвокат*

Новою формою судочинства в українській судовій системі має стати здійснення правосуддя колегіально професійним суддею за участі присяжних засідателів.

Перший крок на шляху до створення суду присяжних в Україні був зроблений в 1992 році, коли Верховна Рада України прийняла Постанову про схвалення «Концепції судово-правової реформи в Україні».

На даний час функціонування такої форми судочинства передбачене новим проектом Кримінально-процесуального кодексу України, розробленого робочою групою Національної комісії із зміцнення демократії та утвердження верховенства права [1], але на практиці ще не реалізовано. Таким чином, на даному етапі становлення суду присяжних в Україні досить важливим залишається питання визначення основних засад його діяльності.

Однією з найважливіших особливостей суду присяжних, на думку автора, має стати реалізація принципу змагальності під час судового слідства в суді присяжних.

На рівні проекту КПК України вказаний принцип вже знайшов своє відображення. Так ст. 19 в ч. 1 Проекту КПК України закріпила, що кримінальне провадження здійснюється на засадах змагальності, а в ч. 2-4 передбачила, що під час кримінального провадження функції обвинувачення, захисту та судового розгляду не можуть покладатися на один і той же орган чи службову особу, а також те, що суд не виступає на стороні обвинувачення або захисту.

Така характеристика являється досить стислою і не відображає в необхідному обсязі всі особливості засад змагальності.

На думку У. Бернем, змагальність реалізується лише тоді, коли суддя або присяжні є нейтральними і пасивно сприймають докази, які надаються сторонами по справі – обвинуваченням і захистом. Розслідування справи, збирання, систематизація і надання суду доказів здійснюється винятково сторонами в їх власних інтересах.